

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ-(2021/2022-9)

17 EKİM

DÜNYA YOKSULLUKLA MÜCADELE GÜNÜ (2021)

Yoksullukla Mücadele Günü Nedir?

Birleşmiş Milletler, 1992 yılında, Dünyadaki yoksulluğa işaret etmek ve yoksulluğu bitirmek amacıyla 17 Ekim'i Dünya Yoksullukla Mücadele Günü olarak belirlemiştir. Bu tarih, 1987 yılında Paris'te, yoksulluktan ve açlıktan hayatını kaybeden insanların anısına düzenlenen eylemin gerçekleştiği günden dolayı seçilmiştir. Her yıl 17 Ekim, yoksulluk içinde yaşayan insanlar ve yoksulluğun sebep olduğu insan hakları ihlali konusunda nasıl daha fazla çözüm üretilebileceğini göstermek amacıyla anılmaktadır¹.

Yoksullukla Mücadele Günü 2021 Teması Nedir?

Bu yılın teması "Birlikte İleriye İnşa Etmek: Devam Eden Yoksulluğu Bitirmek, Tüm İnsanlara ve Gezegenimize Saygı Duymak" olarak belirlenmiştir. Tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 pandemisi, başladığından beri 3,7 milyondan fazla ölüme sebep olmuş, yoksulluk ve aşırı yoksullukla mücadelede on yıllardır devam eden ilerlemeyi tersine çevirmiştir. COVID-19'un etkisi, halihazırda kamu mal ve hizmetlerine, kaliteli sağlık sistemlerine ve güçlü sosyal korumaya eşit erişimi olmayan ve herhangi bir acil durumla mücadele kapasitesi sınırlı olan insanlar için daha ağır olmuştur. Ayrıca pandemiyi yayılmasını sınırlamak için alınan önlemler; birçok ülkede kayıt dışı istihdamı etkilediği için, bu kişilerin daha da yoksullaşmasına sebep olmuştur. Bununla ilişkili olarak bu yılın teması ile; doğa ile ilişkimizi dönüştürmek, yoksul insanları dezavantajlı duruma düşüren ayrımcılığı ortadan kaldırmak, insan onurunu politika ve eylemin merkezine yerleştiren insan haklarının ahlaki ve yasal çerçevesini inşa etmek amaçlanmaktadır².

Yoksulluk Nedir?

Yoksulluk, sürdürülebilir geçim kaynaklarının olmamasıyla birlikte; açlık ve yetersiz beslenme, eğitime ve diğer temel hizmetlere sınırlı erişim, sosyal ayrımcılık ve dışlanmayla karar alma süreçlerine katılım eksikliğini ifade etmektedir³.

Dünyada Yoksulluk Ne Durumdadır?

Uluslararası yoksulluk sınırının (1,90 ABD Doları) altında yaşamakta olan insan sayısı 2018 verilerine göre 736 milyondan fazladır. Pandemi öncesinde, dünya nüfusunun yaklaşık %10'u aşırı yoksulluk içinde yaşamıştır. Sağlık, eğitim, su ve saniteye erişim gibi en temel ihtiyaçları karşılanamamıştır. 25-34 yaşları arasındaki her 100 erkek için aynı yaş grubunda 122 kadın yoksulluk içinde yaşamaktadır. 160 milyondan fazla çocuk, 2030 yılına kadar aşırı yoksulluk içinde yaşamaya devam etme riski altındadır. Pandemi öncesi küresel yoksulluk hızları; 2000 yılından bu yana yarıdan fazla azaltılmış olup, özellikle Doğu ve Güneydoğu Asya'daki ülkelerde yoksulluğun azaltılmasında önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Ancak Sahra Altı Afrika'daki nüfusun %42'si yoksulluk sınırının altında yaşamaya devam etmiştir³.

¹ [Internet] <https://www.un.org/development/desa/socialperspectiveondevelopment/international-day-for-the-eradication-of-poverty-homepage.html> Erişim:10.10.2021

² [Internet] <https://www.un.org/development/desa/socialperspectiveondevelopment/international-day-for-the-eradication-of-poverty-homepage/2021-2.html> Erişim:10.10.2021

³ [Internet] <https://www.un.org/en/global-issues/ending-poverty> Erişim:10.10.2021

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI

TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ-(2021/2022-9)

Dünyada aşırı yoksulluk içinde yaşayan işçilerin payı son on yılda (2010-2019) %14,3'ten %7,1'e düşerek yarı yarıya azalmıştır. COVID-19'dan önce bile, küresel nüfusun %6'sının 2030'da hala aşırı yoksulluk içinde yaşayacağı tahmin edilmekteydi. Bu şekilde 2030 yılı için hedeflenen yoksulluğu sona erdirmenin gerçekleşmeyeceği görülmekteydi. Pandeminin etkilerinden dolayı 70 milyondan fazla insan, aşırı yoksul olma riski yaşamaktadır. Beş çocukta biri aşırı yoksulluk içinde yaşamaktadır. Yoksulluk, çocukları orantısız şekilde daha çok etkilemektedir. Hayatın ilk yıllarında yoksulluk ve yoksunluğun olumsuz etkilerinin ömür boyu sürebilecek sonuçları bulunmaktadır^{3,4}.

Birleşmiş Milletler'e üye ülkeler tarafından 2030 yılına kadar tüm dünyada gerçekleştirilmek istenen 17 hedef seçilmiş ve bunlar Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri olarak kabul edilmiştir. Bu hedeflerin ilki de yoksulluğun tüm biçimlerini ortadan kaldırmaktır. Bir işe sahip olmak, iyi bir yaşamı garanti etmemektedir. Dünya genelinde çalışan işçilerin ve ailelerinin %8'inin, 2018'de aşırı yoksulluk içinde yaşadığı belirtilmektedir. 2016 yılında tüm dünya nüfusunun %55'i (yaklaşık 4 milyar insan), sosyal güvenceden yararlanamamıştır⁴.

COVID-19 salgınının küresel yoksul insan sayısını yarım milyara kadar veya toplam nüfusun %8'ine kadar artırabileceği beklenmektedir. Nisan 2020'de Birleşmiş Milletler, COVID-19'a acil sosyo-ekonomik müdahale için bir çerçeve yayınlamış ve COVID-19 Müdahale ve Kurtarma Fonu'nu oluşturmuş olmasına rağmen; yoksulluğun azaltılmasında önemli bir ilerleme kaydedilememiştir³.

Dünya Bankası'nın "COVID-19'un Öngörülen Yoksulluk Etkileri" konulu raporuna göre, krizin bir sonucu olarak 71-100 milyon kişi yoksul kalmıştır. Yeni aşırı yoksulların çoğu, halihazırda yoksulluğun yaygın olduğu Güney Asya ve Sahraaltı Afrika ülkelerinde bulunmaktadır. Bu artışın Güney Asya'da 32 milyon, Sahra altı Afrika'da 26 milyon olarak görüleceği tahmin edilmektedir. Pandeminin etkisiyle yoksullaşan insanların 2021'de 143-163 milyon daha artması beklenmektedir. Yeni yoksullar, önceden var olan yoksullukların küresel salgın sırasında ağırlaşmasıyla çok boyutlu ve kalıcı yoksulluk içinde yaşayan 1,3 milyar insanın arasına katılacaktır⁵.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından yayınlanan 2020 Küresel Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi'ne (Eğitim, sağlık ve yaşam kalitesini kapsamaktadır.) göre dünya nüfusunun %22'si çok boyutlu yoksul olarak bulunmuştur. Bu kişilerin %84,3'ü Sahraaltı Afrika ve Güney Asya'da yaşamaktadır. 107 milyon çok boyutlu yoksul kişi 60 ve üzeri yaşadadır. Her altı yetişkinden birinin ve her üç çocukta birinin çok boyutlu yoksul olduğu belirtilmektedir⁶.

Türkiye'de Yoksulluk Ne Durumdadır?

Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2020 yılı Gelir ve Yaşam Koşulları ve Yoksulluk Araştırmaları bulgularına göre göreceli yoksulluk oranı %15'tir. Bu değer bir önceki yıla göre artış göstermiştir. Yoksulluk oranı en düşük olan haneler, çekirdek aile bulunmayan birden fazla kişiden oluşan haneler olarak görülmektedir. Okur-yazar olmayanların %26,7'si, bir okul bitirmeyenlerin %25,7'si, lise altı eğitimlilerin %14'ü, lise ve dengi okul mezunlarının %8,3'ü, yükseköğretim mezunlarının %3,2'si yoksul olarak belirtilmiştir. Eğitim

⁴ [Internet] <https://www.un.org/sustainabledevelopment/poverty/> Erişim:10.10.2021

⁵ [Internet] <https://www.worldbank.org/en/topic/poverty/brief/projected-poverty-impacts-of-COVID-19> Erişim:10.10.2021

⁶ [Internet] https://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/library/human_development/2020-Multidimensional-Poverty-Index-MPI.html Erişim:10.10.2021

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ-(2021/2022-9)

düzeyi arttıkça yoksulluğun azaldığı söylenebilmektedir. Finansal sıkıntıda olma durumunu ifade eden maddi yoksunluk sıklığı %27,4 olarak bulunmuştur. Bu terim; çamaşır makinesi, renkli televizyon, telefon ve otomobil sahipliği ile beklenmedik harcamalar, evden uzakta bir haftalık tatil, kira, konut kredisi, borç ödemeleri, iki günde bir et, tavuk, balık içeren yemek yeme ve evin ısınma ihtiyaçlarından oluşan 9 maddenin en az dördünü karşılayamayanları ifade etmektedir. Dört yıllık panel veri kullanılarak hesaplanan sürekli yoksulluk oranı, bir önceki yıla göre 1,0 puan artarak %13,7 olmuştur⁷.

Sağlık Bağlamında Yoksulluk Ne İfade Etmektedir?

Yoksulluk birçok nedene bağlı olarak sağlığı olumsuz etkilemektedir. Yoksul insanlar besleyici gıdaya erişmekte zorluk yaşadığı için malnütrisyon yaşayabilir ve bu da onları hastalıklara karşı daha duyarlı hale getirebilmektedir. Yetersiz veya uygunsuz gıda tüketimi bodurluk ve/veya erken ölüme yol açabilmektedir. Besin açısından yetersiz diyetler sağlık sorunları riskini artırır; ve hastalık, bir kişinin besleyici gıdaları yetiştirme veya satın alma kapasitesini azaltmaktadır⁸. Yoksulluk ayrıca, uygun barınak ve temiz su gibi en temel ihtiyaçlara ulaşımı engellemektedir. Kötü sağlık yoksulluğun hem nedeni hem sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır⁹.

Sonuç olarak...

En iyi mücadele farkındalıkla başlamaktadır. Dünya Yoksullukla Mücadele Günü, farkındalığın artırılması, kişi ve toplum düzeyinde yoksulluğu sona erdirmek amacıyla neler yapabileceği konusunda işbirliği oluşturmak için iyi bir fırsat olarak görülmelidir.

⁷ [Internet] <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Gelir-ve-Yasam-Kosullari-Arastirmasi-2020-37404> Erişim:10.10.2021

⁸ [Internet] <https://www.who.int/data/nutrition/nlis/info/population-below-the-international-poverty-line> Erişim:10.10.2021

⁹ [Internet] <https://www.worldbank.org/en/topic/health/brief/poverty-health> Erişim:10.10.2021